הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַנֶּפֶשׁ סִימָן רִיחַ

(יד) שֶׁנַּעֲשָׂה נֵס לְיָחִיד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ, (טו) אֲבָל הוּא עַצְמוֹ מְבָרֵךְ שָׁעָשָׂה (ל) [ד] לִי נֵס בַּמָּקוֹם הַזֶּה, (טז) * [ו]כָּל יוֹצְאֵי (ה) [ה] יְרֵכוֹ גַּם כֵּן מְבָרְכִין (יז) שָׁעָשָׂה נֵס לְאָבִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה: ה [ח]מִי שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ נִסִּים הַרְבֵּה, בְּהַגִּיעוֹ לְאָחָד מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס צָרִיךְ לְהַזְכִּיר (יח) כָּל שְׁאָר (ו) הַמְּקוֹמוֹת, (יט) וְיִכְלֹל כֻּלָּם בִּבְרָכָה אַחַת: ו [ט]עַל נֵס שֶׁל רַבּוֹ (כ) צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל נֵס שֶׁל אָבִיו. הַגָּה: יֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא הַדִּין (כא) אִם רוֹאֶה (ז) הָאָדָם שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ הַנֵּס, מְבָרֵךְ עָלָיו (כב) * כְּמוֹ שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַמָּקוֹם

ז טור בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים וְהִרְשָׁב"א (שם ד"ה ונ"מ). ח הָרֹא"ש (שם) מַצְרִיךְ דְּמַר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא שָׁם. ט יְרוּשַׁלְמִי (שם) לְדִבְרֵי הָרֹא"ש (שם) וְהָרַמְבַּ"ן בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאָדָם (ענין ההוראה).

בְּאֵר הַיטֵב

מִיּוֹם שֶׁרָאָה בּוֹ וְיוֹם שֶׁעוֹמֵד בּוֹ, כְּגוֹן אִם רָאָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן צָרִיךְ שֶׁיִּרְאֶה בְּיוֹם רְבִיעִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן יד אַהֲרֹן (שם): ד (ל) לִי נֵס. מִשְׁמַע דְּכִשְׁבָּת (סק"ד) דַּף ל"ג עִ"ב) כְּשֶׁנַּעֲשָׂה לְאָדָם נֵס יִתָּקֵן אֵיזֶה צָרְכֵי רַבִּים בְּעִיר: (ה) יְרֵכוֹ. אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁנּוֹלְדוּ קֹדֶם לָכֵן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה), עַיֵּן שָׁם. וְהַיְד אַהֲרֹן (שם) חוֹלֵק עָלָיו וּפָסַק דְּוַקָא הַנּוֹלָדִים אַחַר הַנֵּס חַיָּבִים לְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם. וְאִם רַבִּים הֵם יוֹצְאֵי חֲלָצָיו וְרוֹאִים כָּל אֶחָד הַמָּקוֹם הַהוּא יֹאמְרוּ שֶׁעָשָׂה נֵס לַאֲבוֹתֵינוּ: ה (ו) הַמְּקוֹמוֹת. אֲבָל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ אֵינָם צְרִיכִים לְהַזְכִּיר שְׁאָר הַמְּקוֹמוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): ו (ו) הָאָדָם. וְהוּא הַדִּין אִם רוֹאֶה הָרַבִּים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ד] לִי נֵס. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּמַהֲרִיט"ץ סִימָן פ"ז מִי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס בְּעֶלְיָה וְהוּא דַּר לְמַשָּׁה וְאֵינוֹ עוֹלֶה בְּעֶלְיָה, אִם לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם עוֹלֶה בְּעֶלְיָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ, דְּמָקוֹם מְיֻחָד בְּצִינֵן, אַף שְׁגּוּף הָעֶלְיָה הָיָה רוֹאֶה בְּהִיוֹתוֹ דַּר לְמַשָּׁה. וְעַיֵּן בְּרִכֵּי יוֹסֵף (סק"ג) מֻשָּׁם פְּרֵי הָאָרֶץ (ח"א) סִימָן ד' גְּמִגַּם בָּזֶה וּבְרֵישׁ צְרוֹר הַכֶּסֶף (סי' א) כָּתַב לְיַשֵּׁב עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּרַבְּדֵ"ז חֵלֶק ג' סִימָן תקע"ב מִי שֶׁנָּפַל מִן הַסֻּלָּם וּבִקְּשׁוּ עָלָיו יְקָבֵב, לֹא יְבָרֵךְ הַגּוֹמֵל וְלֹא שְׁעָשָׂה לִי נֵס אֶלָּא בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת: [ה] יְרֵכוֹ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּבְאֵלְיָה רַבָּה (סק"ד) הִכְרִיעַ דְּבָנוֹ וְנֶכְדּוֹ אֲפִלּוּ נוֹלְדוּ קֹדֶם, וְשֵׁאֵר יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ דְּוַקָא נוֹלְדוּ אַחַר בְּךָ. וּבְבֶרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) הִכְרִיעַ כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּתִימַת הַפּוֹסְקִים שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁכָּתַב דְּדְוַקָא נֶכְדּוֹ מִבָּרְךְ וְחוּ לא. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ג) הֵבִיא כֻּלָּם הַמְּאִירִי בְּפִסְקָיו כָּתַב יָד (נר. ד"ה וזהו בי'אור) שֶׁכָּתַב הַגְּרָסָא בְּרִיהּ וּכְר בְּרִיהּ, וְכֵן הוּא בְּשְׁאֵלְתוֹת, וְדְוַקָא בָּנוֹ וּבֶן בְּנוֹ מִפְּנֵי שֶׁהֵם בְּנֵי דּוֹרוֹ כו'. עַיֵּן שָׁם וּבְאֵלְיָה רַבָּה (שם) וְשַׁעַר יוֹסֵף (הוריות ה: ד"ה והנה למה שפסק הרמב"ם). וְכָתַב בְּסוֹלֶת בְּלוּלָה (סק"ב) מִדִּבְרֵי הַזֹּהַר (ח"ב ס:) וּשְׁלַ"ה (יומא הל' תשובה אות מט), מִי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס, טוֹב וְרָאוּי שֶׁבּוֹ בַּיּוֹם יִתְבּוֹדַד בְּכָל שָׁנָה לְהוֹדוֹת וְלִשְׁמֹחַ וּלְסַפֵּר קְצָת מֵהַנֵּס, וְהֶבְיאוּ בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד), וְכָתַב, וַאֲנִי רָאִיתִי בְּשִׁיטַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְהָרַמְבַּ"ם בְּסוֹפוֹ (בדברי המעתיק בתחילת הספר) אֵיתָא שָׁם שֶׁהָרַמְבַּ"ם קִבֵּל עָלָיו לְהִתְבּוֹדֵד בְּיוֹם הָאָרָה בְּכָל שָׁנָה, וּבְיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לֹא חֲשִׁיב לְבָרוּכֵי אֶלָּא אִם כֵּן עָבַר זְמַן מֻרְבֶּה כְּשִׁלְשִׁים יוֹם: ד (יד) שֶׁנַּעֲשָׂה נֵס לְיָחִיד. וּכְבָר מְבֹאָר בְּסָעִיף ב' דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה נֵס לְרֹב יִשְׂרָאֵל, כְּיָחִיד דָּיֵינִינַן לֵיהּ: (טו) אֲבָל הוּא עַצְמוֹ יְרֵכוֹ'. א[א]הֵיכָא (ו) כְּשֶׁחוֹזֵר וּמַגִּיעַ שָׁם אַחַר שֶׁקָּרָה לוֹ הַנֵּס, וּמִפַּעַם רִאשׁוֹנָה וְאֵילָךְ אֵינוֹ מְבָרֵךְ כְּשֶׁמַּגִּיעַ שָׁם אֶלָּא אִם כֵּן עָבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִבְּרָכָה רִאשׁוֹנָה וְכִבְסָעִיף ג': (טז) וְכָל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ. עַיֵּן בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"ד) (ו) שֶׁהַכְּרִיעַ דְּבָנוֹ וּבֶן בְּנוֹ צְרִיכִין לְבָרֵךְ בֵּין שֶׁנּוֹלְדוּ קֹדֶם שֶׁקָּרָה הַנֵּס וּבֵין שֶׁנּוֹלְדוּ לְאַחַר מִכֵּן, מִשּׁוּם כִּבּוּד אֲבִיהֶם, וּמִנֶּנֶּךָ וְאֵילָךְ אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא אִם כֵּן נוֹלְדוּ אֲבוֹתֵיהֶם אַחַר שֶׁקָּרָה הַנֵּס לַאֲבִיהֶם הָרִאשׁוֹן, דְּבָזֶה הֵם שְׁתָּפִים כֻּלָּם בְּאוֹתוֹ הַנֵּס: (יז) שָׁעָשָׂה נֵס לְאָבִי. זֶה קָאֵי (מ) עַל בֵּן, וּמִכֵּן הַבֵּן וְאֵילָךְ יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה נֵס (ע) לַאֲבוֹתַי (י) או לַאֲבִי אַבָּא: ה (יח) כָּל שְׁאָר הַמְּקוֹמוֹת. זֶהוּ דַּוְקָא בְּיָחִיד, אֲבָל בְּנֵסֵי (יפ) רַבִּים שֶׁמְּחַיֵּב כָּל אֶחָד לְהַזְכִּיר לְבָרֵךְ כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְמָקוֹם הַנֵּס, אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּהֶם נִסִּים לְיִשְׂרָאֵל, וְגַם בְּיָחִיד גּוּפָא כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) (יב) דְּדַוְקָא הוּא בְּעַצְמוֹ, אֲבָל בָּנוֹ אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַזְכִּיר כָּל הַנִּסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ לְאָבִיו: (יט) וְיִכְלֹל כֻּלָּם. וְצָרִיךְ לְהַזְכִּיר (יג) מִתְּחִלָּה מָקוֹם שֶׁעוֹמֵד בּוֹ וְאַחַר כָּךְ יַזְכִּיר שְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת. וְדַע שֶׁאַף שֶׁכָּלַל שְׁאָרֵי נִסִּים, מִכָּל מָקוֹם אִם פָּגַע אַחַר כָּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ שְׁאָרֵי נִסִּים אֲפִלּוּ בּוֹ בַּיּוֹם: ו (כ) צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וְנִסְתַּתְּ בְּרוּךְ וְכוּ' שֶׁעָשָׂה נֵס לְרַבִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וּמַיְירֵי (עו) בְּרַבּוֹ מֻבְהָק, וּפְשׁוּט דְּדַוְקָא הוּא, (מו) אֲבָל בָּנָיו אֵינָם מְחֻיָּבִים בְּכִבּוּד רַבּוֹ וְאֵין מְבָרְכִים אַנַּפּוֹ: (כא) אִם רוֹאֶה הָאָדָם וְכוּ'. וּכְגוֹן שֶׁמְּחַיֵּב לְבָרֵךְ אַנַּפּוֹ (יז) כְּאָבִיו וְרַבּוֹ אוֹ אָדָם מְסֻיָּם: (כב) כְּמוֹ שֶׁמְּבָרֵךְ וְכוּ'. וּלְפִי זֶה (יפ) כָּל שְׁלֹשִׁים שֶׁלֹּא רָאָה לְאוֹתוֹ הָאִישׁ כְּשֶׁפּוֹגֵעַ בּוֹ אַחַר כָּךְ חַיָּב לְבָרֵךְ. וְנָסַח הַבְּרָכָה בָּרוּךְ אַתָּה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (ו) דְּכִשְׁעַת נֵס גּוּפֵיהּ אֵינוּ צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת שֶׁעָשָׂה נִסִּים, דְּלֹא נִתְקְנָה בָּזֶה אֶלָּא בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל וּכְדִבְסִימָן שֶׁאַחַר זֶה, וְכֵן מְבֹאָר בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (נר. ד"ה הרואה) דְּפַעַם רִאשׁוֹן מִקְּרֵי כְּשֶׁחוֹזֵר וּמַגִּיעַ שָׁם אַחַר שֶׁקָּרָה לוֹ הַנֵּס: (ו) עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ה), וְלַעֲנִיוּת דַּעְתִּי שְׁרָאוּי לְהוֹרוֹת כְּאֵלְיָה רַבָּה, אַחֲרֵי דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים שְׁפּוֹטְרִים דְּוַקָא בְּנוֹ וּבֶן בְּנוֹ וְלֹא יוֹתֵר, אִם כֵּן דְּיֵ לָנוּ עַל כָּל פָּנִים שֶׁיְּכַרְעֵ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם רַק כְּשֶׁהַנֵּס הָיָה טוֹבָה גַּם לָהֶם: (מ) וְאִם כֵּן אוֹ שֶׁנֵּי בָּנָיו וְרֵאוּ מָקוֹם הַנֵּס יֹאמְרוּ שֶׁעָשָׂה נֵס לַאֲבִינוּ וְלָהֶם חָמוּרוֹת (פ"ם אות ב) וְאֵלְיָה רַבָּה (סק"ח)]: (ע) [רַמְבַּ"ם (פ"י ה"ט) וְרִיא"ז וּשְׁאָר פּוֹסְקִים, וְאִם הֵם שְׁנֵי בָּנִים מִזֶּרַע אֶחָד יֹאמְרוּ לַאֲבוֹתֵינוּ [וְאֵלְיָה רַבָּה (שם)]: (י) הִלְכוֹת הָרֹא"ה (פקדת הלוי"ם נר. ד"ה גמ' על ניסא), וּבכל בו (סי' פז) אֵיתָא לְזַקְנֵי: ה (יט) כֵּן כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) וְכֵן מְבֹאָר בְּתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (נר. ד"ה שעשה) וְכֵן מַשְׁמַע בְּרֹא"ש (פ"ט סי' א) וּטְור וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יג ח"ב): (יא) אַף שְׁאֵלְיָה רַבָּה (סק"י) כָּתַב דְּגַם בָּזֶה עַד תֻּלְתָּא דְּרֵי צָרִיךְ לְכלל, אֵין דְּבָרָיו מְכֻרָּחִים עַיֵּן שָׁם, וּבְפֹרָט שֶׁעִקַּר דָּבָר זֶה אֵינוֹ אֶלָּא חֻמְרָא בְּעָלְמָא, וְרַ"ף (מב.) וְרַמְבַּ"ם (פ"י ה"ט) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים הִשְׁמִיטוּהוּ וְלֹא הִזְכִּירוּהוּ כִּי אִם הָרֹא"ש (שם) וְרִיא"ז (שלטי הגבורים מג. אות א), גַּם בְּתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם) מְבֹאָר לְהַדְיָא שְׁאֵין צָרִיךְ כְּלָל לְכלל, וּמֵר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא לְגַרְמֵיהּ עָבֵיד מִשּׁוּם חֲבִיבוּתָא דְּנִיסָּא וְלֹא מִדִּינָא, וְכֵן מַשְׁמַע מִתּוֹסְפֵי הָרֹא"ש גּוּפֵיהּ (נר. ד"ה ברוך שעשה) עַיֵּן שָׁם וְכֵן מַשְׁמַע מִשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (שם ד"ה ברוך שעשה), וְנִרְאֶה לִי דְּגַם הָרֹא"ש בְּפִסְקָיו אֵין סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ מִפֹּה דְּמַשְׁמַע מִתּוֹסְפוֹתָיו, אֶלָּא לְרַחֵק דְּמִלְּתָא הוּא וְלֹא מִדִּינָא, וְעַל כָּל פָּנִים בְּבָנוֹ וּבֶן בְּנוֹ דִּלְפִי הָרְבָּה גְּרִסְאוֹת אֵין מְחֻיָּב הַבֵּן כְּלָל לְהוֹדוֹת עַל נִסֵּי אֲבִיו, בְּוַדַּאי דִּי שְׁיְּכַרְעֵ אֲפָקוֹם שְׁפּוֹגֵעַ בּוֹ בְּלֹא שֶׁיְּכַלֵּל שְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת: (יג) רַבֵּנוּ יְרוּחָם (שם) וְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (שם ד"ה ברוך) וּכְדִמְבֹאָר בַּשַּׁ"ס (שם)

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובלוח ברכת הנהנין (פי"ב ה"ז) כתב שמברך דוקא אם הגיע אחר שלשים יום משאירע הנס. וביאר הטעם שאם הגיע למקום תוך ל' יום שאירע בו הנס לא יברך הואיל וכבר בירך ברכת הגומל שהיא עומדת גם במקום ברכת הניסים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

י שם (בירושלמי) ושם (בראי"ש). כ שם בבבלי נ"ד (ע"ב). ל הרב דוד אבודרהם (הל' ברכת הראי"ה) בשם הרא"ש מלוניל.

שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הַנֵּס (אבודרהם (ריש הל' מברכת המלויים)): ז * עַל נֵס שֶׁל אָדָם מְסַיְּם (ח) (כג) כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה וַחֲבֵרָיו, וְכֵן עַל נֵס שֶׁל אָדָם (כד) שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בּוֹ שֵׁם שָׁמַיִם כְּגוֹן דָּנִיֵּאל וַחֲבֵרָיו, מְבָרֵךְ. * לְפִיכָךְ הָרוֹאֶה גֵּב אֲרָיוֹת שֶׁל דָּנִיֵּאל וְכִבְשַׁן הָאֵשׁ שֶׁל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, מְבָרֵךְ (כה) שֶׁעָשָׂה נֵס לַצַּדִּיקִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה: ח [כ]הָרוֹאֶה (כו) אִשְׁתּוֹ שֶׁל לוֹט (כז) מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם, עָלֶיהָ אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם דַּיָּן הָאֱמֶת, וְעַל לוֹט אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (כח) זוֹכֵר הַצַּדִּיקִים: ט [ל]יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל נֵס אֶלָּא בְּנֵס שֶׁהוּא יוֹצֵא מִמְּנָהֵג (ט) הָעוֹלָם, אֲבָל נֵס שֶׁהוּא מִנְהַג הָעוֹלָם וְתוֹלַדְתּוֹ, כְּגוֹן שֶׁבָּאוּ גַּנָּבִים בַּלַּיְלָה וּבָא לִידֵי סַכָּנָה (ל) וְנִצּוֹל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לִשְׁמֹחַ, וְלָשׁוֹן זֶה הֵבִיאוֹ בְּסֵפֶר חֲרֵדִים (מצות התשובה פ"ג), וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה נִמְצָא שֶׁעָשָׂה הַגָּאוֹן בַּעַל תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב (ע' מגלת איכה) וְעוֹד גְּדוֹלִים כַּאֲשֶׁר יָצָאוּ מִצָּרָה לִרְוָחָה:

בֵּאוּר הַלָּכָה

וּבְרֵאשִׁית מְקוֹמוֹ שֶׁפָּרַךְ כְּבָר עָבְרוּ שְׁלֹשִׁים, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ, וְהוּא הַדִּין אִיפְכָּא:

ז * עַל נֵס שֶׁל אָדָם מְסַיְּם. עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) **שֶׁגַּמְגֵּם בְּדִין זֶה שֶׁהוּא בַּעֲיָא דְּלָא אִיפְּשָׁטָא בִּירוּשַׁלְמִי** (פ"ט ה"א), **וְהִשִּׁיגוּ הָאַחֲרוֹנִים עָלָיו,** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ח) וּבִשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וּמִכָּל מָקוֹם אֲנִי תְּמֵהַּ, דְּלָא הִשִּׁיגוּ עָלָיו אֶלָּא בְּמַאי דְּמָצְאוּ לְאֵיזֶה פּוֹסְקִים שֶׁהֶעְתִּיקוּ לְהַאי מֵימְרָא דִּירוּשַׁלְמִי לֹא בְּתוֹרַת בַּעֲיָא אֶלָּא בְּנִיחוּתָא, **אֲבָל מִכָּל מָקוֹם צָדְקוּ דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, דְּאִפְשָׁר דִּבְעֵינַן דְּוַקָּא דּוֹמְיָא דְּיוֹאָב שֶׁיָּצָא טִבְעוֹ בְּכָל הָעוֹלָם, וּבְאֶמֶת מִשְׁמַע גַּם כֵּן הָכִי בְּפִשְׁטוּת דִּבְרֵי הִירוּשַׁלְמִי גּוּפָא** מִדְּנָקַט אֲדָם מְסַיְּם כְּגוֹן יוֹאָב, וְאָדָם שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בּוֹ שֵׁם שָׁמַיִם כְּגוֹן דָּנִיֵּאל וַחֲבֵרָיו, וּמִשְׁמַע דְּדָנִיֵּאל וַחֲבֵרָיו אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם עַל יְדֵי הַנֵּס שֶׁאֵרַע לָהֶם, אֲבָל אִי לֹא הָיָה נִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם עַל יְדֵי דְּהַיְנוּ שֶׁאֵרַע לָהֶם אֵיזֶה סַכָּנָה וְנִצְּלוּ בְּדֶרֶךְ נֵס, לֹא הָיוּ מְבָרְכִין כָּל יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם, אֶלָּמָא דְּגַם אֲנָשִׁים כְּמוֹ אֵלֶּה לֹא מִיקְּרֵי מְסַיְּם. וְכֵן מַשְׁמַע דִּיּוּק זֶה בַּמֶּחָבֵּר גּוּפָא שֶׁכָּתַב לְפִיכָךְ הָרוֹאֶה וְכוּ', דְּמַשְׁמַע דְּאִי לֹא הָיָה נִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם עַל יְדֵי נֵס שֶׁאֵרַע לָהֶם לֹא הָיוּ צְרִיכִין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם אַף עַל גַּב דְּהָיוּ מִפְּרְסָמִים לָאֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים בְּיִשְׂרָאֵל וְגַם סָרִיסִים בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בְּכָל, אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ דִּכְלָ שֶׁלֹּא יָצָא טִבְעוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ יוֹאָב שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמואל ב' ח טו-טז) וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה, וְיוֹאָב עַל הַצָּבָא' אֵין מְבָרְכִין עָלָיו, **וְאִם כֵּן צָדְקוּ דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב אֵין לָנוּ עַתָּה כְּיוֹצֵא בָּזֶה.** וְדִבְרֵי אֵלִיָּה רַבָּה שֶׁכָּתַב, וּמִכָּל מָקוֹם בְּעִנְיַן שֶׁיִּהְיֶה מְסַיְּם בְּיוֹתֵר, אֵין מַסְפִּיקִין, דְּאֵם אָדָם חָשׁוּב בְּעָלְמָא מִקְרֵי מְסַיְּם, אִם כֵּן בְּאֶמֶת תְּמוּהָ הֲלֹא בְּנֵס שֶׁל שָׁבָט נִשְׁאַר בְּסָפֵק וְאֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם אַף שֶׁבִּשְׁבָט שָׁלֵם נִמְצְאִים כַּמָּה אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וּמְכֻבָּדִים, וְעַל קְרָחַ שֶׁמְּכֻבָּד בְּכָל יִשְׂרָאֵל בְּעֵינָן. וּבֶאֱמֶת הַקְּשָׁה הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ו) אַעִקּוּר דִּין זֶה דְּמְסַיְּם מַהָא דְּעַל שֶׁבָּט שֶׁאֵין מְבָרְכִין, וְגַם כָּל שֶׁאֵין רב יִשְׂרָאֵל אֵין מְבָרְכִין, אַף עַל גַּב דִּבְהַרְבֵּה שְׁבָטִים נִמְצְאִים מִסְתָּמָא הַרְבֵּה גְּדוֹלִים וּמְכֻבָּדִים, וְכָתַב לְתָרֵץ דְּאֶפְשָׁר דְּשָׁאנֵי יוֹאָב בִּשְׂיחוּת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל וַהֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁאֵרַע לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם. וְעוֹד עַדֵּיפָא מִנֵּיהּ דְּדַוְקָא אִם הוּא מְשֻׁלָּח מִכָּל יִשְׂרָאֵל וְזֶאוֹ אִם קָרָה לוֹ נֵס אַף עַל גַּב דְּהַנֵּס לֹא נָגַע בְּצַרְכֵי כְּלָל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּצַרְכֵי גּוּפוֹ, אַף עַל פִּי כֵן הוּא כְּאִלּוּ נָגַע לְכָלָל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֲרֵי הוּא הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא], וְאָדָם כָּזֶה אֵין מְצוּי בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ שֶׁאָנוּ מְפַזְּרִין בְּכָל הָעוֹלָם. **וְעַל כֵּן הַנִּכּוֹן בְּנִדְאֵי לְמַעֲשֶׂה כְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּהַיּוֹם אֵין נוֹהֲגִ בְּרָכָה זוֹ,** וּבִפְרָט דְּדַעַת הָרַ"ה בְּהִלְכוֹתָיו (פקודת הלויים נד. ד"ה ירושלמי) גַּם כֵּן שֶׁכָּל הָנֵי בְּעָיוֹת בִּירוּשַׁלְמִי הֵן בַּעֲיָא דְּלָא אִיפְּשָׁטָא:

*** לְפִיכָךְ הָרוֹאֶה גֵּב אֲרָיוֹת וְכוּ'. הוּא מִלְּשׁוֹן הַשּׁוּר, וּמִשְׁמַע דְּאִם אֵרַע לְאָדָם שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם עַל יְדֵי אַחֵר קֹדֶם אֵיזֶה סִבָּה וְנִצַּל בְּדֶרֶךְ נֵס, אֵין לְאַחַר לְבָרֵךְ עָלָיו אַחֲרֵי שֶׁלֹּא הָיָה בְּזֶה קְדוּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם.** וְלוּלֵי דִּבְרֵי הַשּׁוּר הָיָה נִרְאֶה לוֹמַר דְּכַוָּנַת הִירוּשַׁלְמִי (שם) **אַחֲרֵי שֶׁמִּתְחִלָּה נִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם עַל יְדֵי [כְּמַעֲשֶׂה דְּדָנִיֵּאל שֶׁסִּפֵּן עַצְמוֹ עֲבוּר מִצְוַת תְּפִלָּה וְהִצִּילוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּדַרְכּוֹ נֵס], חָשִׁיב לְכָל אָדָם כְּרִבּוֹ וְצָרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד וּלְהוֹדוֹת**

בֵּאוּר הַיטֵב

ז (מ) **כְּיוֹאָב.** וְאֵין עַתָּה כֵּיוֹצֵא בּוֹ. **מ** (ט) **הָעוֹלָם.** כְּגוֹן שֶׁנָּפַל עָלָיו אַרְיֵה אוֹ גַּמָּלָא פָּרִיצָא:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְכוּ' שֶׁעָשָׂה נֵס לְאָבִי אוֹ לְרַבִּי, וּבְאָדָם מְסַיְּם יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה נֵס (יט) לְאָדָם הַזֶּה אוֹ בָּרוּךְ שֶׁעָשָׂה (כ) לְךָ נֵס: ז (כג) **כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה.** שֶׁהָיָה מְפֻרְסָם בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְרֹאשׁ וּלְשַׁלְטוֹן, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה על נס): **(כד) שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בּוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַל יְדֵי הַנֵּס, לְפִיכָךְ חָשׁוּב נֵס זֶה יוֹתֵר וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְבָרֵךְ עָלָיו וּכְדִמְסַיְּם לְפִיכָךְ וְכוּ', וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה לפיכך): **(כה) שֶׁעָשָׂה נֵס לַצַּדִּיקִים.** וּבְאָדָם מְסַיְּם מְבָרֵךְ בָּרוּךְ שֶׁעָשָׂה נֵס לְפָלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה (כמ) וּפוֹרֵט שְׁמוֹ: ח (כו) **אִשְׁתּוֹ שֶׁל לוֹט.** כְּשֶׁהִיא (כט) נְצִיב מֶלַח: **(כז) מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם.** וְאַף עַל פִּי (כג) שֶׁאֵין רוֹאֶה קִבְרוֹ שֶׁל לוֹט, דְּכוֹשְׁרוֹאָה אוֹתָהּ נִזְכָּר גַּם מִנֵּס בַּעֲלָהּ, וּמַה שֶּׁכָּתַב וְעַל לוֹט רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּשִׁבְיל לוֹט: **(כח) זוֹכֵר הַצַּדִּיקִים.** שֶׁזָּכַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אַבְרָהָם כְּדִכְתִיב (בראשית יט כט) 'וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה' וְגוֹ' [וּמִשְׁמַע לְכְאוֹרָה (כז) דְּעַל קִבְרוֹ שֶׁל לוֹט אֵינוֹ מְבָרֵךְ כְּלָל דְּשָׁם אֵינוֹ מִינְּכַּר זְכִירַת הַצַּדִּיקִים, רַק כְּשֶׁרוֹאֶה אִשְׁתּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה נְצִיב מֶלַח וְשָׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה בְּוַדַּאי הָיָה כֹּחַ תֹּקֶף הַדִּין וְאַף עַל פִּי כֵן זָכַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת אַבְרָהָם וְהִצִּיל בַּעֲבוּרוֹ לְלוֹט, וְשַׁיָּךְ לְבָרֵךְ עַל זֶה]: **מ (כט) שֶׁהוּא יוֹצֵא מִמִּנְהַג הָעוֹלָם.** כְּגוֹן (כה) עוּבְדָא דְּנִזְכַּר בְּשֵׁ"ס (נד.) בְּאֶחָד שֶׁהָלַךְ בַּמִּדְבָּר וְהָיָה בְּסַכָּנַת מִיתָה מַחֲמַת צָמָא, וְאִיתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא וּנְפַק לֵיהּ מַעְיָן מַיִם וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה: **(ל) וְנִצּוֹל.** גַּם כֵּן כְּדָרֶךְ (כו) מִנְהַג הָעוֹלָם דְּהַיְנוּ שֶׁצָּעַק לְעָזְרָה אוֹ שֶׁנִּזְדַּמְּנוּ בְּנֵי אָדָם שָׁם וּבְרָחוּ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יט) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"י): **(כ)** הִלְכוֹת הָרַ"ה (שם): **ז (כג)** כֵּן פָּשׁוּט, וּבְמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ו) כָּתַב שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאָדָם הַזֶּה, וְאֵינוֹ מוּכָן, דְּהָא מֵירֵי הַמְחַבֵּר בְּרוֹאֶה הַמָּקוֹם וְלֹא בְּרוֹאֶה הָאָדָם וּמַה שֶּׁיָּךְ, לְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר לְקַמָּן בְּרכ"ה סָעִיף ט' דְּבִרְכַּת דַּיַּן הָאֱמֶת הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁמְּצַטֵּעֵר עַל הָעִנְיָן עַיֵּן שָׁם דְּלִפְיכָךְ לֹא מְבָרְכִינַן עַל עוֹבֵד גְּלוּלִים, וְהֵיא בְּוַדַּאי אֵינָנָּה יִשְׂרְאֵלִית, וְאוּלַי דְּמִצַּעֲרִינַן עַל שֶׁלֹּא הוֹעִיל זְכוּת שֶׁל אַבְרָהָם לְהַצִּילָהּ, שָׁזֶּה מוֹרֶה עַל תֹּקֶף הַדִּין: **(כג)** הַנֵּה הַמְחַבֵּר הֶעְתִּיק לְשׁוֹן הָרא"ש (פ"ט סי' י"ב) וְהַשּׁוּר וְכָמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה הרואה אשתו). אֲבָל לְדִינָא יֵשׁ לְעַיֵּן אִם יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶ שְׁתֵּי בְּרָכוֹת, דְּבִשְׁאֶלְתּוֹת פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח (שאילתא כו) וְכֵן בְּרַי"ף (מג.) מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ עֲלֵיהָ רַק דַּיַּן הָאֱמֶת בְּלָבַד עַיֵּן שָׁם, דְּהָכִי אִיתָא בְּרַי"ף עַל לוֹט וְעַל אִשְׁתּוֹ מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם עַל לוֹט אוֹמֵר בָּרוּךְ זוֹכֵר הַצַּדִּיקִים וְעַל אִשְׁתּוֹ אוֹמֵר וְכוּ'. אֲמְנָם בֶּאֱמֶת יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם דַּעְתָּם כְּהָרא"ש וְהַשּׁוּר דְּמְבָרֵךְ עַל לוֹט רַק בַּמָּקוֹם שֶׁזָּכַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אַבְרָהָם וְהִצִּילוֹ בְּזִכּוּתוֹ, וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא כֵּן בְּמָקוֹם הַזֶּה], וּכְשֶׁנִּזְכָּרָה עֲלֵיהֶם אֶת מְקוֹם נִיסָּתָם מִפְּדוֹם בְּצִמְצוּם כְּדֵי לְבָרֵךְ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זִכְרָתוֹ אָז לְאַבְרָהָם, נוֹכֵל לְיַדֵּעַ מִמָּקוֹם נְצִיב מֶלַח שֶׁל אִשְׁתּוֹ, שָׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם בְּוַדַּאי הָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּהֶחְפֵּקָם לְנוּס מִפְּדוֹם, וְהַמַּלְאָךְ אָמַר 'אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ' (בראשית יט יז) וְהֵיא לֹא שָׁמְעָה לְדִבְרָיו וְנֶהְפְּכָה בְּאוֹתוֹ רֶגַע לְמֶלַח כִּדְכְתִיב בִּקְרָא (שם פסוק כו), וְהוּא שֶׁלֹּא עָבַר עַל זֶה נִצַּל אָז בִּזְכוּת אַבְרָהָם, וְזֶהוּ גַּם כֵּן כַּוָּנַת הָרַ"ף עַל לוֹט וְעַל אִשְׁתּוֹ, רוֹצֶה לוֹמַר בְּשִׁבְיל לוֹט וְאִשְׁתּוֹ מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם, וְאֵיזֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁיְךְ בְּרָכוֹת אֵלּוּ, הוּא רַק בְּמָקוֹם נְצִיב מֶלַח שֶׁשָּׁם הוּא הִכָּר הַנֵּס שֶׁל הַצָּלַת לוֹט עַל יְדֵי זְכִירַת אַבְרָהָם, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה הַבְּרִיְתָא (נד.) וְהָרוֹאֶה אִשְׁתּוֹ שֶׁל לוֹט צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן הוֹדָאָה וְשֶׁבַח לְפָנֵי הַמָּקוֹם, הַיְנוּ עַל הַצָּלַת לוֹט, וּלְמַעוּטֵי דְּשָׁרוֹאֶה אֶת קִבְרוֹ לוֹט דְּאֵין שָׁם מָקוֹם זְכִירָה, וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (שם), וְדוּק כִּי קַצְרָתִי: **(כד)** כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (שם), דְּאִי לָאו הָכִי תִּקְשֶׁה עַל הַבְּרִיְתָא (שם) לָמָּה לֹא קָאָמְרָה הָרוֹאֶה קִבְרוֹ שֶׁל לוֹט דְּהֲוֵי אָתֵי שְׁפִיר טְפֵי בְּלֹא דְּחוּקִים, וּכְמוֹ שֶׁבֵּרַרְתִּי בְּאוֹת הַקּוֹדֶם: **מ (סס)** אַבּוּדַרְהָם (הל' ברכת הראי"ה): **(כו)** כֵּן צָרִיךְ לְפָרֵשׁ לְדִבְרֵי אַבּוּדַרְהָם (שם). **וּמֵהַמָּגֵן אַבְרָהָם** בְּסִימָן קָטָן י"א **נִרְאֶה לְכְאוֹרָה דְּלִדִידֵיהּ לֹא קַאֵי מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲהָצָלָה אֶלָּא עַל הַסַּכָּנָה, דְּאִם הַסַּכָּנָה הָיָה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּגוֹן שֶׁנָּפַל עָלָיו חַיָּה, מִקְרֵי נֵס אַף עַל גַּב שֶׁהַצָּלָה הָיָה בְּפִשּׁוּט בְּלֹא נֵס, כְּגוֹן שֶׁבָּרַח מִמֶּנּוּ אוֹ שֶׁנִּתְקַבְּצוּ הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם וְהִבְרִיחוּ אוֹתָהּ, אַף עַל פִּי כֵן מִקְרֵי נֵס אִפְלוּ לְדַעַת רַאשׁוֹנָה, אֲכָן כְּשֶׁנִּפְלוּ עָלָיו גַּבִּים זֶה מִקְרֵי מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם וּלְהָכִי אֵין מְבָרְכִין, אֲכָן מֵאַבּוּדַרְהָם מוּכָח כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי** וְרָאִיתִי בְּנִשְׁמַת אָדָם (ח"א כלל סה סק"א) שֶׁגַּם הוּא כָּתַב בְּתְחִלָּה כְּדִבַּרְתִּי, אֲכָן אַחַר כָּךְ חָזַר מִזֶּה מֵמַּעֲשֶׂה דְּאֵרִי שֶׁהוּבָא בְּגִמָּרָא (נד.), וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵינָהּ רְאָיָה כְּלָל דְּהָא אָמַר שָׁם דְּאִיתְעֲבִיד לֵיהּ נִיסָּא, מִשְׁמַע דְּהָיָה שָׁם אֵיזֶה נֵס וְלֹא

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רִיחַ רִיט

קלה. בְּאֵר הַגּוֹלָה

וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, (לא) אֵינוֹ חַיָּב (י) לְבָרֵךְ, (לב) * וְיֵשׁ חוֹלֵק, וְטוֹב לְבָרֵךְ בִּלְא הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת:

ריט בִּרְכַּת הוֹדָאַת הַיָּחִיד. ובו ט' סְעִיפִים:

א אַרְבָּעָה צְרִיכִים (ס) [א] לְהוֹדוֹת, * יוֹרְדֵי הַיָּם (א) כְּשֶׁעָלוּ מִמְּנָּה, [*] וְהוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת כְּשֶׁנִּגְיְעוּ לְיִשּׁוּב, א ברכות נ"ד (ע"ב).
וּמִי שֶׁהָיָה חוֹלֶה (ב) וְנִתְרַפֵּא, (ג) וּמִי שֶׁהָיָה (ג) [ב] * חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים וְיָצָא. וְסִימָנָךְ וְכֹל הַחַיִּי"ם

בַּאֵר הַיטֵב

(י) לְבָרֵךְ. פָּרוּשׁ עַל הַנֵּס, אֲבָל הַגּוֹמֵל חַיָּב לְבָרֵךְ, ט"ז (סק"ג). עַיֵּן סוֹף סִימָן רי"ט (ס"ט):

א (ס) לְהוֹדוֹת. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב אַרְבָּעְתָן אֵינוֹ מְבָרֵךְ כִּי אִם בְּרָכָה אַחַת לְכֻלָּן. פְּרִי הָאָרֶץ (ח"א) סִימָן ד'. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת קוֹל בֶּן לֵוִי סִימָן א'. קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים אֵין צָרִיךְ לְהוֹדוֹת, דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר לְחַיְּבָם טוֹבוֹת דְּהָא לָאו בַּר עֲנָשִׁין הוּא. ר"מ מִינְץ סִימָן י"ד, מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסי'). מַה שֶּׁאֵין הָאִשָּׁה מְבָרֶכֶת בִּרְכַּת הַהוֹדָאָה, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְאוֹדוֹיֵי בִּפְנֵי עֲשָׂרָה, וְלָאו אֹרַח אַרְעָא דְּכָל כִּבּוּדָהּ בַּת מָלְכָּה פְּנִימָה. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קס"א. וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁיְּבָרְכוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁלָּהֶם וְשֶׁיִּשְׁמְעוּ הָאֲנָשִׁים מִבֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹ לְפָחוֹת בִּפְנֵי נָשִׁים וְאִישׁ אֶחָד, עַיֵּן שָׁם:

(ג) חָבוּשׁ. עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] לְהוֹדוֹת. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב, וּבְלְחֹמֵי תּוֹדָה לְהַגָּאוֹן מַהֲרַ"י בְּאסַן (סי' ה) כָּתַב שֶׁקָּטָן יְבָרֵךְ, וְכָתַב בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"א) שֶׁכֵּן נָהֲגוּ בְּגָלִיל שֶׁלָּהֶם, עַיֵּן שָׁם, וּבְמִדְרָשׁ נוֹהֲגִים כְּמַהֲרַ"ם מִינְץ וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם, וְכֵן הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ג) הֲבִיאוֹ בְּסִתָם וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם שַׁעַר ד' (סכ"ח). וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ו) כָּתַב בְּשֵׁם שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת אֹהֶל יוֹסֵף (סוס"י א) שֶׁהָאַב עַל בְּנוֹ קָטָן לֹא יְבָרֵךְ אֶלָּא בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת עַיֵּן שָׁם: **[בשו"ע] וְהוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת.** וְכָתַב בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ב) בְּשֵׁם מַהֲרַ"י שְׁאוּל בְּסֵפֶר קוֹל יַעֲקֹב, מִי שֶׁהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּבְדַרְכּוֹ הִלּוֹכוֹ עֶבֶר בַּעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת, אֵין לְבָרֵךְ עַד שֶׁיַּגִּיעַ עַד מְחוֹז חֶפְצוֹ:

[ב] חָבוּשׁ. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבִבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ד) הֲבִיא מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (מג. ד"ה ארבעה) (וְהָאֲרִיךְ) [וְהַאֲרִיךְ] (ערך ארבע) וּמִתְּשׁוּבַת ר"י מִנְּא"ש (סי' צ), וְכֵן כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב (מלבושי ירי"ט סק"א), דְּאַף בְּחָבוּשׁ עַל עִסְקֵי מָמוֹן מְבָרֵךְ (וְשֵׁם הֵבִיא לְשׁוֹן תְּשׁוּבַת הָרי"ם מִנְּא"ש שֶׁהוֹאִיל וְהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הַסֹּהַר כּוֹ' וְלֹא הָיָה מוֹשֵׁל בְּנַפְשׁוֹ וְנִתְּנָה יָצָא מֵאוֹתוֹ מַצָּב לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּנַפְשׁוֹ, בְּפֶרֶט אִם הָיָה חָבוּשׁ עַל פְּרִיעַת סַם קָצוּב עַל כָּל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(לא) אֵינוֹ חַיָּב לְבָרֵךְ. כְּשֶׁנִּגְיַע שָׁם בְּפַעַם אַחֵר בִּרְכַּת שֶׁעָשָׂה לִי נִסִּים, וּמִכָּל מָקוֹם בְּשֶׁעָה שֶׁאֵרַע לוֹ הַהַצָּלָה (מ) צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל, דְּבִבְרֵכַת הַגּוֹמֵל לֹא קָפְדִינַן כְּלַל הַאי שֶׁיִּהְיֶה נַס גָּמוּר, וּכְדִלְקַמָּן בְּסוֹף סִימָן רי"ט בְּדַעַת הָרִאשׁוֹנָה דְּהִסְכִּימוּ עָלֶיהָ הָרַבֶּה אַחֲרוֹנִים: **(לב) וְיֵשׁ חוֹלֵק.** דַּאֲפִלּוּ הָיָה הַהַצָּלָה שֶׁלֹּא לְמַעְלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע, אַף עַל פִּי כֵן כֵּיוָן שֶׁהָיָה בְּסַכָּנָה אִם לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ הַהַצָּלָה, נַס מִקָּרֵי, וְחַיָּב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ לַבּוֹרֵא עַל שֶׁהֶכִין וְהִזְמִין לוֹ הַהַצָּלָה בְּרֶגַע זוֹ. אִם נָפַל עָלָיו אָכֶן וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה אוֹ שֶׁעָבַר עָלָיו עֲגָלָה טְעוּנָה שֶׁבְּדַרְךְ הַטֶּבַע הָיָה שְׁמִירוֹת עַל יְדֵי זֶה וְהוּא נָצוֹל מִמֶּנָּה, (כמ) כְּשֶׁנִּגְיַע לְאוֹתוֹ מָקוֹם מִשְּׁלִשִׁים לִשְׁלִשִׁים צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וְאִם נָפַל אָכֶן סָמוּךְ לְרֹאשׁוֹ אוֹ נִתְקַע בְּרֶגֶל סָמוּךְ לְעֵינוֹ וְנַעֲשָׂה לוֹ נַס וְלֹא נָפַל הָאָכֶן עַל רֹאשׁוֹ וְלֹא נִתְקַע הַבְּרֶגֶל בְּעֵין מַמָּשׁ, לְרַעָה רִאשׁוֹנָה אֵין מְבָרְכִין, וּלְרַעָה שְׁנִיָּה (כמ) אֶפְשָׁר שֶׁמְּבָרְכִים, כִּי כָּל אָדָם שֶׁקָּרוֹב לְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה וְנִצּוֹל מִבָּרֵךְ, וְעַל כֵּן יְבָרֵךְ בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה וי"ש). כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים מִי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נַס יֵשׁ לוֹ לְהַפְרִישׁ לִצְדָקָה כְּפִי הַשָּׁגַת יָדוֹ וְיִחַלֵּק לְלוֹמְדֵי תּוֹרָה, וְיֹאמַר הֲרֵינִי נוֹתֵן זֶה לִצְדָקָה וְיִהְיֶה רָצוֹן שֶׁיְּהֵא נֶחְשָׁב בִּמְקוֹם תּוֹדָה שֶׁהָיִיתִי חַיָּב בִּזְמַן הַמִּקְדָּשׁ, וְרָאוּי לוֹמַר פָּרָשַׁת תּוֹדָה (ויקרא ז יא-טו). וְטוֹב וְרָאוּי לוֹ (ל) לְתַקֵּן אֵיזֶה צָרְכֵי רַבִּים בָּעִיר. וּבְכָל שָׁנָה בַּיּוֹם הַזֶּה יִתְבּוֹדַד לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ וְלִשְׁמֹחַ וּלְסַפֵּר חַסְדּוֹ:

א (א) כְּשֶׁעָלוּ מִמְּנָּה. וַדַּוְקָא כְּשֶׁעָלוּ מִמְּנָּה לְגַמְרֵי, וְאֵין בִּכְלַל זֶה מַה שֶּׁעוֹמְדִים עִם הַסְּפִינָה כְּשֶׁבָּאָה לְנֶמֶל וְהָאֲנָשִׁים שֶׁבָּהּ יוֹרְדִים לַיַּבָּשָׁה (ס) לְיוֹם אוֹ לְיוֹמַיִם אוֹ עַד שֶׁתַּגִּיעַ זְמַן הַסְּפִינָה לְיַלֵּךְ הָלְאָה, דְּבָזֶה אֵין מְבָרְכִין דְּאַפְּתִי לֹא נָצוֹל מִן הַסַּכָּנָה לְגַמְרֵי, וְהוּא הַדִּין בְּהוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת (ג) וּבְרֶדֶךְ הֲלִיכָתָם עוֹבְרִים דֶּרֶךְ אִיזֶה עִיר, גַּם כֵּן אֵין מְבָרְכִין: **(ב) וְנִתְרַפֵּא.** וְהוֹלֵךְ כְּבָר (ג) עַל בְּרָיוֹ: **(ג) וּמִי שֶׁהָיָה** בְּחָבוּשׁ מַחֲמַת שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֲלִילַת נְפָשׁוֹת, אִם כֵּן הֲרֵי הוּא עוֹמֵד בְּסַכָּנָה שֶׁמָּא יִגְמֹר דִּינוֹ לְהָרֵג וְכֵיוֹצֵא, וּלְהֶכִי טַעַם זֶה גַּם **בְּחָבוּשׁ מַחֲמַת נְפָשׁוֹת דְּמִיְרִין, לְכְאוֹרָה הוּא דְּוַקָּא בְּחָבוּשׁ שֶׁנִּתְחַבֵּשׁ עַד שֶׁיִּגְמֹר דִּינוֹ, דְּאָז עוֹמֵד בְּסַכָּנָה דְּהָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יֵצֵא אִם לֹא יֵצֵא הֵיכִי לְבָרֵךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנִגְמַר דִּינוֹ**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

פָּרַשׁ הַשֵּׁ"ס מָה הָיָה. גַּם מַה שֶּׁהֵבִיא שָׁם מִמַּעֲשֶׂה דְּרִי"בָ"ש (בתשובה סי' שלו) דְּמוּכָח דִּלְכֻלֵּי עָלְמָא כְּשֶׁנִּפַּל עָלָיו כֹּתֶל מִקָּרֵי נַס, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְכֻלֵּי עָלְמָא מִקָּרֵי זֶה נַס גָּמוּר דְּדֶמֵי לְנֶפֶל לְגֹב שֶׁל אֲרָיוֹת, וּבְעִנְיַן הַצָּלָה מִדְּרִישׁ שׁוֹר יִהְיֶה חָלוּי בְּאֵיזֶה אִפָּן הָיָה הַהַצָּלָה, אִם הָיָה בְּדֶרֶךְ נַס גָּמוּר אוֹ בִּמְנֻהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּגוֹן עַל יְדֵי בְּרִיחָה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה]: (כ) ט"ז (סק"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כמ) [וַאֲפִלּוּ לְדַעַת רִאשׁוֹנָה (ח"א כלל סה ס"ז)], חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סה סי"ז)], וַאֲפִלּוּ לְפִי מַה שֶּׁפָּרַשְׁנוּ דְּלְדַעַת רִאשׁוֹנָה נַס גָּמוּר בְּצִינָן, גַּם זֶה הוּא נַס גָּמוּר דְּדָמְיָא לְנֶפֶל לְגֹב אֲרָיוֹת: (כמ) נִשְׁמַת אָדָם (שם סק"א)

בֵּאוּר הַלָּכָה

לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַנֵּס שֶׁהִזְמִין לוֹ:

ט * וְיֵשׁ חוֹלֵק. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב) שֶׁתְּמַהּ אֵיש חוֹלֵק זֶה, דִּבְרֵדַאי אַפִּלּוּ הָעוֹלָם וְטִבְעוֹ אֵין לְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נִסִּים, וְכֵן הַגְּרַ"א תָּמַהּ דְּאִם כֵּן כָּל יוֹלֶדֶת תְּהֵא צְרִיכָה לְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נִסִּים, וּכְמוֹ כֵן בְּנֵיהָ לְעוֹלָם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּתְשׁוּבַת רַדְבַּ"ז חֵלֶק ג' סִימָן תקע"ב וְהוּבְאָה בְּנִשְׁמַת אָדָם (ח"א כלל סה סק"א) נִיחָא קַשְׁיָתוּ, דִּבְרֵדַאי כְּגוֹן יוֹלֶדֶת אוֹ חוֹלֶה לְיֵאָּשׁ לְמַאן דְּאָמַר שְׁאֵין זֶה נַס כְּלָל [שְׁרוֹב חוֹלִים וְיוֹלְדוֹת לְחַיִּים], וַאֲנַן לָכְלֵי עָלְמָא נַס בְּצִינָן, רַק דְּלִשִׁיטָה רִאשׁוֹנָה בְּצִינָן דְּוַקָּא שֶׁהַנֵּס שֶׁל הַצָּלָה יִהְיֶה דְּוַקָּא לְמַעְלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּנִפְּי אֲבוֹתֵינוּ, וּלְשִׁיטָה שְׁנִיָּה כָּל דָּבָר שֶׁמְּזֻמָּן ה' בְּרֶגַע זוֹ בְּדֶרֶךְ הִוָּלְדָה גַּם כֵּן מִקָּרֵי נַס, כְּגוֹן שֶׁבָּאוּ גַּנָּבִים אוֹ גַּוְלָנִים עָלָיו [וְכֵן שֶׁמַּע דְּלִדְעָה רִאשׁוֹנָה נִתְמַעֵט רַק גַּנָּבִים וּמִשּׁוּם דְּכָאִים רַק בְּשֶׁהֵכִיל מָמוֹן וְלֵיכָּא חֲשַׁשׁ סַכָּנָה כְּלָל, לֹא נָהִירָא דְּהָא עַל פִּי הַדִּין מַתָּר לְהָרְגוֹ דַּחֲזָקָה בָּא לַהֲרֹג וְיִכְיוֹדְעִ מִדִּין דְּמַחְתֶּרֶת], וְקָרוֹב שֶׁיְּהֵרְגוּהוּ וְנִזְדַּמְּנוּ בְּנֵי אָדָם אוֹ סִבָּה אַחֶרֶת שֶׁנִּתְפַּחֲדוּ וּבָרְחוּ מֵחֲמַת זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה כְּאן שׁוּם בְּשֶׁבַע, מִכָּל מָקוֹם נַס הוּא שֶׁהִזְמִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשָׁעָה זוֹ:

א * יוֹרְדֵי הַיָּם. אִי דְּוַקָּא יָם, אוֹ הוּא הַדִּין נָהָר שֶׁמְּהַלְּכִין בּוֹ בָּאֳנִיּוֹת אוֹ בְּדוּבְרוֹת עֲצִים כְּמוֹ שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵהָרוֹת הַגְּדוֹלִים, נִרְאֶה לְכָאוֹרָה דְּתַלְיָא בְּמִנְהָג סְפָרַד וְאַשְׁכְּנַז הַמְבֹאָר לְקַמָּן בְּמֻחְבָּר סָעִיף ז', דִּלְמַאן דְּאָמַר דְּהָם אֶפְלּוּ בְּסְתָם דְּרָכִים נַמִּי מְבָרְכִין כְּמוֹ כֵן הוּא הַדִּין הָכָא לֹא גָּרַע נָהָר גָּדוֹל מִסְּתָם דְּרָכִים, אֲכָל לְפִי מִנְהָג אַשְׁכְּנַז דִּבְדֶרֶךְ אֵין מְבָרְכִין, אֲפִלּוּ הָכִי הָא גָּרַע נָהָר אֵין מְבָרְכִין, דְּלֹא שְׁכִיחָא סַכָּנְתָּא כְּמוֹ בְּגֵבֶי יָם גְּמוּר, כֵּן נִרְאֶה לִי. וְדַע עוֹד דְּפָשׁוּט דְּלִכּוֹלֵי עָלְמָא בֵּין בַּיָּם וּבֵין בְּמִדְבָּר מְבָרְכִין אֲפִלּוּ לֹא קָרֵב לוֹ שׁוּם סַכָּנָה, כְּגוֹן שֶׁעָבַר הַיָּם וְלֹא הָיָה שׁוּם רוּחַ סְעָרָה וּכְהַאי גַּוְנָא, אוֹ הָלַךְ בְּמִדְבָּר וְלֹא תָּעָה בַּדֶּרֶךְ וְלֹא חָסַר לוֹ מַיִם וּכְהַאי גַּוְנָא, אֲפִלּוּ הָכִי תַּקִּינוּ רַבָּנָן לְבָרֵךְ. וְאַף עַל גַּב דְּכִקְרָא (תהלים קו ד) כְּתִיב 'תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן' וְכוֹ' וּכְמוֹ כֵן גַּבֵּי יוֹרְדֵי הַיָּם 'וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה' וְגוֹ' (שם פסוק כה), לָאו דְּוַקָּא שֶׁקָּרָה לוֹ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁעָלוּל לוֹ לִקְרוֹת מִקָּרִים כָּאֵלֶּה צָרִיךְ לְאוֹדוֹיֵי מִזֶּה:

* חָבוּשׁ. עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג) **בְּשֵׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּמִיְרִי בְּחָבוּשׁ עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת,** וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו בָּזֶה דְּגַם חָבוּשׁ אֵינוֹ מְחַיֵּב לְהוֹדוֹת אֶלָּא מַחֲמַת שֶׁהוּא בְּסַכָּנָה מַחֲמַת חִבּוּשׁוֹ, וּלְהֶכִי בְּחָבוּשׁ מָמוֹן שְׁתּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ, שֶׁקְּדָאי עַל כָּל פָּנִים לֹא יָבֹא הַדָּבָר לִידֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת שֶׁאֲפִלּוּ אִם לֹא יַשִּׂיג יָדוֹ לְשַׁלֵּם גַּם כֵּן לֹא יַהֲרְגוּ אוֹתוֹ, לְפִיכָךְ אֵין מְבָרְכִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah